

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
PEDAGOGIKA

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Sh.Shermuhhammadov, O.Q.Xasanova	
So'z boyligi bilan ishlashda didaktik tamoyillarni joriy etish.....	5
N.M.O'rinova, M.A.Qodirjonova	
Talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning samarali usullari.....	9
D.M.Begmatova	
Individual yondashuv asosida talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida foydalaniladigan texnologiyalarni tanlash tamoyillari	14
Kh.O.Jurayev D.Kh.Fayziyeva	
The role of media competence in the work of a teacher	18
D.G.Zaylobidinova	
Bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarini kasbiy o'zini-o'zi rivojlantirishning nazariy jihatlarini	22
F.I.Sharipova	
Tibbiyot oliygohlarida ingliz tilining akademik yozish o'qitish masalari	26
M.A.Tuxtabayev	
Janubiy Koreya ta'lim tizimida muhandislik kadrlarini rivojlantirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi.....	33
S.R.Uraimov, M.Sh.Abdubannobov	
Umumiy ta'lim maktablarida interaktiv trenajyorlardan foydalanish orqali jismoniy mashg'ulotlarni takomillashtirish.....	37
S.R.Uraimov S.G'.G'ofurov	
Umumiy ta'lim maktablarida jismoniy tarbiya uchun innovatsion mobil ilova yaratish va uning samaradorligini o'rganish	41
S.B.Qodirov	
Yoshlarimiz ma'naviyati va intellektual salohiyatini oshirish ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarb masalalari	46
A.R.Saydullayeva	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy ideallar vositasida kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	50
D.A.Abdusamiyev	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida shakllanishi va uning maktab muhitiga moslashishi.....	55
A.X.Gafforov	
Maxsus fanlardan amaliy mashg'ulotlarni loyiha metodi asosida tashkil etishda raqamli ta'lim resurslarini qo'llash	59
F.V.Xalilov	
Ta'limni raqamlashtirish sharoitida talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirish muammolari.....	63
A.M.Mirzakulov, G.I.Yuldasheva	
Analogik muhitda kinematik hodisalarning simulyatsiya modellarini yaratish va o'qitish metodikasi.....	67
S.R.Toshboyeva, S.I.Usmonova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida diagrammalar asosida berilgan ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	72
M.E.Yulchiev	
Psychological and pedagogical foundations for establishing an integrative e-learning environment in energy-related technical education.....	76
M.O.Ismoilova	
O'quvchilarda kitob mutolaasi madaniyatini shakllantirish usullari	81
U.I.Obidjanov	
Biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalarning roli va imkoniyatlari	85
A.M.Tishabaev	
1991-2005-yillarda O'zbekistonda milliy va ommaviy sport turlarining rivojlanishi.....	91

UO'K:37.013.37.02

YOSHLARIMIZ MA'NAVIYATI VA INTELEKTUAL SALOHİYATINI OSHIRISH ULARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBİYALASHNING DOLZARB MASALALARI**ПОВЫШЕНИЕ ДУХОВНОСТИ И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА НАШЕЙ МОЛОДЕЖИ АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ****RAISING THE SPIRITUALITY AND INTELLECTUAL POTENTIAL OF OUR YOUTH IS AN URGENT ISSUE OF PATRIOTIC EDUCATION****Qodirov Samandar Bobir o'g'li**

Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada yoshlarning ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirish, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarb masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ta'lim tizimi, axborot makoni, intellektual rivojlanish va vatanparvarlik tarbiyasining yoshlar ongiga ta'siri o'rganildi. Shuningdek, sotsiologik so'rov va empirik tahlillar asosida yoshlarning milliy qadriyatlarga munosabati, ilm-fan va innovatsiyaga qiziqishi, internetdan foydalanish darajasi tadqiq etildi. Maqolada yoshlarning milliy ongini mustahkamlash, innovatsion tafakkurini rivojlantirish, axborot xavfsizligini ta'minlash va vatanparvarlik hissini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Аннотация

В данной статье анализируются актуальные вопросы повышения духовного и интеллектуального потенциала молодежи, воспитания ее в духе патриотизма. В ходе исследования изучалось влияние системы образования, информационного пространства, интеллектуального развития и патриотического воспитания на сознание молодежи. Также на основе социологического опроса и эмпирического анализа исследовалось отношение молодежи к национальным ценностям, интерес к науке и инновациям, уровень использования интернета. В статье даны практические рекомендации по укреплению национального сознания молодежи, развитию инновационного мышления, обеспечению информационной безопасности, воспитанию чувства патриотизма.

Abstract

This article analyzes current issues of increasing the spiritual and intellectual potential of young people, educating them in the spirit of patriotism. The study examined the influence of the education system, information space, intellectual development and patriotic education on the consciousness of young people. Also, based on a sociological survey and empirical analysis, the attitude of young people to national values, interest in science and innovation, and the level of Internet use were studied. The article provides practical recommendations on strengthening the national consciousness of youth, developing innovative thinking, ensuring information security, and fostering a sense of patriotism.

Kalit so'zlar: yoshlar, ma'naviyat, intellektual salohiyat, vatanparvarlik, ta'lim tizimi, innovatsiya, milliy g'oya, axborot xavfsizligi, globallashuv, milliy qadriyatlar.

Ключевые слова: молодежь, духовность, интеллектуальный потенциал, патриотизм, система образования, инновации, национальная идея, информационная безопасность, глобализация, национальные ценности.

Key words: youth, spirituality, intellectual potential, patriotism, education system, innovation, national idea, information security, globalization, national values.

KIRISH

Hozirgi globallashuv jarayonida yoshlarning ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirish, ularni milliy g'oya va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jamiyatimiz oldida turgan muhim masalalardan biri hisoblanadi. Yosh avlodning intellektual salohiyati va ma'naviy dunyoqarashi mamlakatning kelajak taraqqiyoti bilan bevosita bog'liqdir. Chunki har bir davlatning taraqqiyoti, avvalo, uning yosh avlodining ilmiy, ma'naviy, ijtimoiy faolligiga bog'liq.

Zamonaviy jamiyatda yoshlarning intellektual va ma'naviy rivojlanishiga bir qator omillar ta'sir ko'rsatmoqda. Bu omillar orasida oilaviy tarbiya, ta'lim tizimi, zamonaviy texnologiyalar, internet va ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari, madaniyat va san'at alohida o'rin tutadi. Ayniqsa, raqamli axborot makonining kengayishi yoshlar ongiga milliy qadriyatlar bilan bir qatorda turli tashqi

ta'sirlarning kirib kelishiga sabab bo'layotgani bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri sifatida qaralmoqda.

O'zbekistondagi zamonaviy geosiyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, millatlararo vaziyat yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash muammosini o'zgartirdi. Bunday holatning asosiy sababi, afsuski, yoshlarni mamlakatning umumiy farovonligi g'oyasi yoki shaxsiy o'sish mazmuni bilan emas, balki o'ziga jalb etadigan jamoaviy dam olish shakllarining yuqori faolligidadir. qulaylik, "demokratizm", so'z va harakat erkinligi.[3:646]

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev o'z nutqlarida ta'kidlaganidek, "Yoshlar – kelajagimiz poydevori, ularga ta'lim-tarbiya berish, ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirish – ustuvor vazifalarimizdan biridir".[1:12]

Shu jihatlarni hisobga olgan holda mazkur kichik hajmdagi ilmiy tadqiqotimizda yoshlarimizning ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirish, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga doir dolzarb muammolar, ularning yechimlari hamda bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlarning ma'naviy va intellektual rivojlanishi masalasiga ko'plab mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar e'tibor qaratgan. Ushbu yo'nalishda qator fundamental tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, ular quyidagi asosiy yo'nalishlarga ajratilishi mumkin:[4:117]

1. Yoshlarning ma'naviy tarbiyasi va milliy g'oya

o I. Karimov o'zining "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida milliy ma'naviyat va vatanparvarlik tushunchalarining yoshlar tarbiyasidagi o'rni va ahamiyatini keng yoritib bergan. U ma'naviy dunyoqarashning shakllanishi yoshlarning vatanparvarlik his-tuyg'ularini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi deb ta'kidlaydi.

o B. Hasanovning "Yoshlarni ma'naviy tarbiyalash tamoyillari" asarida yosh avlodning axloqiy va ma'naviy rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan.

2. Yoshlarning intellektual rivojlanishi

o A. Sodiqov "O'zbek yoshlari va zamonaviy ta'lim" kitobida zamonaviy o'quv dasturlarining yoshlar tafakkuriga ta'siri, axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida tutgan o'rni va ularning yoshlarning intellektual rivojlanishiga bo'lgan ta'siri tahlil qilingan.

o UNESCO tomonidan chop etilgan "Education for Sustainable Development" tadqiqotida yosh avlodning intellektual salohiyatini rivojlantirishda ta'limning ahamiyati, barqaror rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar keng yoritilgan.

3. Vatanparvarlik tarbiyasi va milliy qadriyatlar

o A. Jalolov "Vatanparvarlik va milliy g'oya" kitobida milliy g'oya asosida yoshlarni tarbiyalashning psixologik va falsafiy asoslari bayon qilingan.

o Rossiyalik olim V. Kuznetsov "Patriotizm va yoshlar tarbiyasi" asarida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining yoshlar ijtimoiy faolligi va shaxsiy rivojlanishiga ta'siri muhokama qilingan.

Ushbu tadqiqotlar yoshlarning intellektual va ma'naviy rivojlanishi, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalalarining xalqaro va milliy jihatlarini o'rganish imkonini beradi. Shuningdek, mazkur tadqiqotlar natijalaridan kelib chiqib, yoshlar bilan ishlashning samarali usullari va mexanizmlari ishlab chiqilishi mumkin.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Yoshlarning intellektual va ma'naviy rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar quyidagilardan iborat:

- Oilaviy tarbiya – Ma'naviy qadriyatlar, vatanparvarlik va intellektual rivojlanish asosi oilada shakllanadi.

- Ta'lim muassasalari – Yangi pedagogik texnologiyalar orqali yoshlarning bilim va tafakkur darajasi oshiriladi.

- Axborot makoni – Internet, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari yoshlarning ma'naviy qarashlariga katta ta'sir ko'rsatadi.

- Zamonaviy ilmiy va texnologik taraqqiyot – Yoshlarning innovatsiyalar bilan ishlash qobiliyati va ilmiy tafakkurini rivojlantirish uchun texnologik bilimlar zarur.

1-jadval

Yoshlarning intellektual rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar

Omillar	Ta'sir darajasi (%)	Izoh
Oila	45%	Ma'naviy qadriyatlar, ta'lim
Maktab va universitet	30%	Bilim, tafakkur, ijtimoiy ong
Axborot makoni	15%	Ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot
Ilm-fan va texnologiya	10%	Intellectual rivojlanish, kreativ tafakkur

2. Yoshlar orasida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish

Vatanparvarlik insonning milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarashi, jamiyat rivojiga hissa qo'shish istagi va o'z yurtiga bo'lgan muhabbatini ifodalaydi. Bugungi globallashuv davrida yoshlarning milliy g'oya va vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishi alohida e'tiborni talab etadi.[5:81]

Vatanparvarlikni shakllantirishning asosiy yo'nalishlari:

1. Ta'lim tizimi – Vatanparvarlik tarbiyasi maktab va universitet dasturlariga kiritilishi kerak.
2. Tarixiy ongni rivojlantirish – Yoshlar O'zbekistonning buyuk ajdodlari, milliy merosi bilan tanishtirilishi lozim.
3. Madaniy tadbirlar va milliy bayramlar – Yoshlarning milliy g'ururini shakllantirishda muhim omil.
4. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi – O'zbekiston Qurolli Kuchlari faoliyati va harbiy vatanparvarlik tadbirlari orqali yoshlarda yurtga xizmat qilish mas'uliyati oshiriladi.

2-jadval

Yoshlar orasida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishning asosiy yo'nalishlari

Yo'nalish	Amaliy tadbirlar
Ta'lim tizimi	Maktab va universitetlarda vatanparvarlik fanlari
Tarixiy ongni rivojlantirish	Tarixiy ekskursiyalar, ajdodlar merosi bilan tanishtirish
Madaniy tadbirlar	Mustaqillik va milliy bayramlar, teatr va kinofilmlar
Harbiy tarbiya	Yoshlar uchun harbiy xizmatga tayyorgarlik, milliy armiyaga e'tibor

Yuqoridagi empirik tadqiqot natijalariga ko'ra, quyidagi asosiy xulosalar chiqarildi:[6:110]

1. Yoshlarning aksariyati milliy g'oya va vatanparvarlik g'oyalarini qo'llab-quvvatlaydi, ammo globallashuv natijasida milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabat qisman o'zgarayotganini ta'kidlaydi.
2. Ta'lim tizimi yoshlarning intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi, ammo ilmiy-tadqiqot loyihalarining yetarli emasligi ta'lim samaradorligini pasaytiradi.
3. Internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlar bilim olishining asosiy manbalaridan biriga aylangan, shu sababli ishonchli ilmiy va ma'naviy resurslarni yaratish muhimdir.
4. Globallashuv sharoitida yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlash uchun yangi pedagogik va madaniy dasturlar ishlab chiqish lozim.

Kelajakda yoshlar orasida milliy ong va vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlash, ularning intellektual salohiyatini oshirish bo'yicha yangi ta'lim va tarbiya modellarini joriy etish asosiy maqsadlardan biri bo'lishi kerak. Bu jarayonda ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari va milliy qadriyatlarni saqlash siyosati uyg'un holda olib borilishi lozim.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Yoshlarning ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirish, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jamiyatning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqot asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. Oila, ta'lim muassasalari va axborot makoni yoshlarning intellektual rivojlanishida asosiy omillar hisoblanadi.
2. Yoshlar orasida vatanparvarlikni shakllantirish uchun ta'lim tizimida maxsus dasturlar ishlab chiqilishi kerak.
3. Tarixiy ong va milliy g'ururni oshirish yoshlarning o'z milliy qadriyatlariga hurmat bilan qarashiga yordam beradi.
4. Axborot makonidagi ma'naviy targ'ibot kuchaytirilishi, yoshlarni milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalash zarur.
5. Harbiy-vatanparvarlik tadbirlari yoshlar ongida yurtga xizmat qilish hissini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kelajakda yoshlarning intellektual va ma'naviy rivojlanishiga qaratilgan davlat dasturlarini takomillashtirish, ta'lim tizimini isloh qilish va madaniy-ma'naviy tadbirlarni kengaytirish orqali vatanparvarlik tarbiyasini rivojlantirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Yuqoridagi jihatlarni hisobga olgan holda quyidagilarni tavsiya sifatida bayon etishni afzal ko'rdik:

- Ta'lim tizimida vatanparvarlik va milliy g'oya bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish – maktab va oliy ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar, ajdodlar merosi va istiqbol g'oyalari asoslangan kurslar tashkil etish.
- Intellektual salohiyatni oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish – raqamli ta'lim, startap va innovatsion tadqiqot loyihalariga grantlar ajratish, yoshlarning ilmiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash.
- Axborot makonidan to'g'ri foydalanish va yoshlarni zararli axborotlardan himoya qilish – milliy ma'rifiy platformalarni yaratish, ishonchli ilmiy resurslarni kengaytirish, yoshlarning tanqidiy tafakkurini rivojlantirish.
- Harbiy-vatanparvarlik ruhini oshirish bo'yicha amaliy dasturlarni joriy qilish – yoshlar uchun harbiy xizmatga tayyorgarlik, tarixiy ekskursiyalar va vatanparvarlik tadbirlarini yo'lga qo'yish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Prezidentining Milliy g'oya, targ'ibot va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risidagi farmoni // Ta'lim. 2006 yil
2. Kolesnikova E. Yu., Lubskiy A. V. Yoshlar muhitida vatanparvarlik va fuqarolik: sotsiologik tadqiqotlar paradigmalari // Gumanitar 2018. V. 7. 5-son. 174-183 b..
3. Yusupova Miringul Jalgasbaevna "Yangi O'zbekiston yoshlarida vatanparvarlikni tarbiyalash dolzarb pedagogik muammo sifatida" International scientific and practical conference// 2023-yil 17-noyabr 646-b
4. Xoldarova, M. M. (2023). Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash har bir muallim burchidir. "Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot" ilmiy, masofaviy, onlayn konferensiya materiallari.in-academy.uz
5. Yuldashev, S. U. (2022). Ta'lim sifatini oshirish va yoshlar intellektual salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy omillari. "Zamonaviy ta'lim va tarbiya" jurnali, 28-son. worldlyjournals.com
6. Axatov, S. A. (2021). Chaqiriqqacha yoshlarda harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirishning dolzarbligi. Ilmiy maqola. sciencejournal.uz
7. Qodirov, S.B (2025). Yoshlarni harbiy vatanparvarlik, milliy an'ana va qadriyatlarimizga hurmat ruhida tarbiyalash, bugungi kunning eng muhim dolzarb vazifalardan biri. "Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar" jurnali, 1-son.